

Rockmusik og lovsang

To vestjyske musikfestivaler med kulturhistoriske rødder

Af Mette Lund Andersen

Indledning

»Lovsyng Herren« står der på en plakat med et billede af to syngesild i rampelys. Plakaten hænger i butikker i Harboøre og Lemvig og fortæller, at årets udgave af Vestjysk Gospelfestival finder sted tredje lørdag i oktober. Et halvt år senere er gospelfestivalens plakat skiftet ud med et andet farvestrålende opslag, som inviterer til rockfestivalen Haze over Haarum på festivalpladsen øst for Harboøre by den anden weekend i juni. De to festivaler er startet op nogenlunde samtidigt, har begge deres baggrund i foreningslivet på Harboøre og henter hovedsageligt deres publikum blandt unge mennesker fra egnen. Der er således visse ligheder mellem de to festivaler, men også dybereliggende forskelle, der peger tilbage på de forskellige religiøse og kulturelle strømninger, som har præget denne del af Vestjylland gennem de seneste 200 år. De to Harboørefestivaler repræsenterer hver deres bud på, hvad der kan rummes inden for festivalbetegnelsen både med hensyn til formål og musikalsk indhold samt mere praktiske omstændigheder som størrelse, varighed, program mv. Gospelfestivalen og Haze over Haarum er centrale musik- og ungdomskulturelle begivenheder på egnen, der hvert år tiltrækker tusindvis af publikummer til nogle timers eller dages samvær. Musikfestivaler er derfor et oplagt sted at studere, hvordan nutidens (unge) mennesker holder fest, og hvordan de under festen organiserer sig socialt og kulturelt og udtrykker værdier og livsstile. Som det vil fremgå af denne artikel, kan festivalerne være indgangsvinkel til at studere regionens kulturelle arv i nutiden.

Om undersøgelsen

Denne artikel præsenterer resultaterne af en undersøgelse af de to vestjyske festivaler foretaget af Lemvig Museum. Baggrunden for museets arbejde med de to festivaler var en iagttagelse af musiklivets store betydning på Lemvigegnen og en tese om en mulig sammenhæng mellem

1800-tallets åndelige og kulturelle strømninger på egnen og nutidens musikbegivenheder. Ideen med projektet var således at studere væsentlige lokale musikbegivenheder og undersøge, hvordan disse begivenheder kan ses som videreførelser af kulturelle træk, som tidligere har præget egnen.

Undersøgelserne blev gennemført som etnologiske feltarbejdsprojekter i 2000 og 2003. På begge festivaler var museet ude og observere planlægningen af festivalerne og det store praktiske arbejde med at koordinere og gøre alting klar til start. Mens festivalerne løb af stabelen, var museets personale til stede med båndoptager og fotografiapparat og forevige de begivenhederne i lyd og billede, indsamlede betydningsbærende genstande, talte med deltagerne og oplevede stemningen. Efterfølgende blev begge festivaler fulgt op med interviews med arrangører, medarbejdere og deltagere om deres rolle i og oplevelse af festivalen. Endelig blev der klippet reportager ud af lokalaviserne, således at museet endte med at have et stort og fyldestgørende materiale vedrørende de to centrale musikbegivenheder på egnen.

I det følgende gives en beskrivelse og sammenligning af de to festivaler og undervejs trækkes tråden op mellem fortid og nutid, idet det anskueliggøres, hvordan festivalerne kan ses som moderne udtryk for lokale traditioner.

Haze over Haarum

Hvert år den anden weekend i juni er der festival på Haarum enge øst for Harboøre. De flade strandenge ud mod Limfjorden har lagt navn til festivalen Haze over Haarum, der på engelsk og vestjysk betyder tågedis over Haarum – et vejr-mæssigt fænomen, som ofte indtræffer på disse kanter. Normalt har fuglesangen og vestenvindens tuden i græsset ikke megen konkurrence på dette sted, men denne ene gang om året forvandles de øde engarealer til et farvestrålende og støjende hav af feststemte og musikelskende mennesker i alle aldre. Haze over Haarum eller »æ' Hørrm-fest«, som festivalen kaldes lokalt, trækker årligt omkring 6000 publikummer til den tyndt befolkede Harboøre-tange og fordobler dermed indbyggertallet i kommunen for en weekend. I de knapt to døgn festivalen står på, brager musikken ud over festivalpladsen fra de to scener, og bølgerne af de elektriske basrytmer kan mærkes i mellemgulvet på lang afstand. Stemningen er i top, det er weekend, øllet flyder i rigelige mængder, og sommeren er kun lige begyndt. Over hele pladsen og ude på campingarealerne vrirler det med mennesker: Dansende og syngende publikummer foran den store scene, unge kærestepar der kun har øje for hinanden, tissetrængende

Koncert fra store scene. For unge mennesker, som er flyttet fra egnen, er Haze over Haarum en årlig anledning til at træffe familie og gamle venner. Flere deltagere beskriver festivalen som den årlige familiefest på Harboøre. (Foto: Lemvig Museum).

kvinder i køen foran toiletskuret, midaldrende mænd i shorts og kasket som drikker fadøl i 'Oasen', kræmmere der sælger alt fra festivalfastfood til eksotiske hatte, familier med madkurve og store vattæpper på festivalpladsen og børn, der slæber bæreposer fyldt med tomme flasker hen til flaskecentralen og bytter dem til lommepenge. Hele det store arrangement styres fra Moster Olsens Kaffebar – den røde skurvogn bag scenen, som er festivalens hovedkvarter.

Rockmusik i klitterne

Haze over Haarum er opstået i det lokale ungdomsmiljø og formentlig inspireret af store festivaler som Woodstock og den hjemlige Roskilde Festival, som startede i 1971. Ifølge det, man kunne kalde festivalens oprindelsesmyte, foregik forløberer for Haze over Haarum på Harboøre Strand en række sommeraftener i slutningen af 1970'erne. I klitterne ved Langerhuse samlede det lokale band 'Kermits' nogle venner for at spille rockmusik i sommernætterne. Det fandt sted samtidig med og ikke langt fra den plads, hvor Indre Mission holdt sit årlige teltmøde. De unge musikere var dog så hensynsfulde først at sætte strøm til instrumenterne, når de fra en udkigspost kunne se, at

teltmødet var slut. Senere blev musikaftenerne mere formaliserede – man fik fat i en scene og skaffede flere orkestre til at spille, og man begyndte at tage entré og sælge pølser for at skabe lidt økonomi i arrangementet. Fra at være en aftenbegivenhed for mindre end 50 personer, udviklede festivalen sig langsomt til et 2-dages arrangement med flere tusinde deltagere.

»Festiwal å Haarum gammel havn«

Haze over Haarum løber fra fredag eftermiddag til lørdag nat. I løbet af fredagen begynder de første publikummer at ankomme og slå telt op på campingpladsen. Festivalens campingplads og kræmmergade er åben for alle, så har man ikke haft råd til at købe billet, kan man få en billigere festivaloplevelse på denne del af festivalområdet. Her kan man desuden drikke og spise medbragt øl og mad, hvilket er en mulighed mange unge benytter sig af. Festivalcampisterne indretter sig i små klynger på pladsen og forsøger at afgrænse deres 'private' rum for andre, ved at sætte teltene i rundkreds og markere, at man hører sammen og hører til her, og at området derfor er spærret for andre.

Fredag eftermiddag begynder det musikalske program. Musikken på festivalen præsenteres fra de to scener – de største musikalske

Lørdag morgen i 'Oasen'. Det lokale orkester West for Wrist »reparerer tømmermænd«, mens publikum spiser morgenmad og gør klar til en ny dag på festivalen. (Foto: Lemvig Museum).

navne fra den store festivalscene på selve festivalpladsen – og de mindre kendte samt de mere akustisk prægede bands fra den lille teltscene. Programmet på de to scener er forskudt, så der hele tiden er musik på mindst en af dem. På teltscenen præsenteres desuden musikere og bands fra lokalområdet. Festivalens bestyrelse lægger meget vægt på at give plads til de lokale musikere, fordi festivalen i sin tid netop startede som et sted, hvor amatørbands fra Harboøre og Thyborøn kunne spille for et større publikum. I dag har de lokale musikere ganske vist de dårligste spilletider på teltscenen, men det er alligevel et attraktivt sted at få lov at spille, da festivalen er den største musikbegivenhed inden for sin genre i dette hjørne af Vestjylland.

På campingarealet er der i et øltelt placeret en lille scene, hvor festivalens husorkester West for Wrist fra Thyborøn er fast indslag lørdag formiddag, når der skal 'repareres tømmermænd'. Publikum danser på bordene og synger med, så taget løfter sig, når bandet spiller festival-sangen, der selvfølgelig er på vestjysk:

Så' der festiwal å Haarum
å alle mand er klår
Der er bar å vovsen, tyk å tynd'
Å de er så klår
De ska te festiwal å Haarum gammel havn
Der er jyde, der er fynbo, der er swort, der er hvid
å så' der nowen fra Kjøwenhavn

Campingliv

Livet på campingområdet er især for de unge deltagere en uundværlig del af festivalen og mindst lige så vigtig som det musikalske program. Mange festivaldeltagere tilbringer størstedelen af tiden på campingpladsen, hvor de hygger sig, snakker, drikker øl, spiller musik på ghetto-blastere mv. Selv om de har billet til festivalen, kommer en stor del af de unge deltagere kun sjældent ind på selve pladsen for at høre musik. Ofte går de efter at høre bestemte bands, og når de pågældende koncerter er slut, søger de tilbage til campingområdet. Musikprogrammet er således ikke altid det vigtigste for de unge deltagere. De kommer lige så meget på festival for at mærke stemningen, møde nye og gamle venner, måske finde en kæreste, holde fest mv. Det fortæller to unge festivaldeltagere om:

»Jeg synes, at det, som afgjort spiller den vigtigste rolle, er at være sammen med alle sine venner og samtidig møde nye mennesker. Det prøver jeg i hvert fald på, hver gang det er festivaltid. For mit ved-

kommende er det ca. en gang om året til den traditionelle Haze over Haarum-festival.« (Stil om festivalen, Lemvig Gymnasium).

»Når jeg tager til festival er musikken stort set underordnet. Det essentielle er fællesskabet, stemningen og ikke mindst den vidunderlige frie følelse af at være ung.« (Stil om festivalen, Lemvig Gymnasium).

Alligevel må musikken siges at være et uomgængeligt element i festivalen, da det musikalske program er selve indholdet i festivalen, som alt andet bygges op omkring. Musikken sætter rammerne for festivalen, men musikken kan ikke stå alene, og det er alt det, der foregår udenom musikken, som skaber festivalen, og som får folk til at komme igen år efter år.

Festivaltid

Haze over Haarum er for mange deltagere årets største fest. Mens festivalen står på, sættes dagligdagen i stå, og nogle af hverdagens normer træder ud af kraft. På festivalen har man lov til at opføre sig anderledes end derhjemme, den almindelige orden er forandret, sociale uligheder nedbrudt, og man kan tillade sig flere ting (1). Denne oplevelse beskrives af en gymnasieelev og festivaldeltager:

»Det vigtigste er, at alle er lige. På dette tidspunkt eksisterer hierarkiet ikke længere. Det betyder intet, om man ser forfærdelig ud, adskiller sig fra mængden, eller om man ter sig ekstremt uintelligent... alle normer er gemt væk denne aften.« (Stil om festivalen, Lemvig Gymnasium).

Festivaltiden er en tid for vildskab, fest, druk og hor og almindelig umoral (for de flestes vedkommende inden for lovens rammer, selvom hårde stoffer er et stigende problem). Man danser, synger, sveder, bliver beskidt og går omkring med uglet hår. Mens man er på festival, finder man sig i en undtagelsestilstand, hvor ting, man ellers ville bekymre sig om, ikke spiller så stor en rolle.

Hjemvendt fra Haze over Haarum indtræder normaltilstanden igen, og minderne fra årets festival kommer til at indgå i den fortælling om festivalen, som hver deltager skaber sin egen version af. I hvert års festival rummes tidligere festivaler i form af fortællinger, erfaringer og bekendtskaber som væves sammen til en kollektiv fortælling, som også har hver sin individuelle version. Fortællingen om Haze understøttes af gamle entré-armbånd, t-shirts, kasketter mv. fra tidligere år,

En stor del af festivallivet leves på campingpladsen. Deltagerne indretter sig gruppevis i små lejre og forsøger ved hjælp af stole, bannere og skilte at afgrænse deres område fra andres. (Foto: Lemvig Museum).

som mange deltagere har på, og som er med til at huske på tidligere festivaler. Herved ligner den landets øvrige sommerfestivaler, som har hver deres udgave af den samme type festivaludstyr.

En markedsfest?

En musikfestival er en begivenhed, som samler en gruppe mennesker omkring et musikalsk program. Festivalen er et mødested for mennesker, der kommer for at være sammen med hinanden, høre musik, danse, more sig og evt. drikke sig fulde. For de mange fast tilbagevendende deltagere har musikfestivalen karakter af en 'årets fest', dvs. en fest som knytter sig til en bestemt tid på året, og som vender tilbage i nogenlunde samme form hvert år. Det faste publikum til Haze over Haarum reserverer således den anden weekend i juni, og deltagere på Lemvig Gospelfestival ser frem til den anden lørdag i efterårsferien (2).

Ser man tilbage i europæisk kulturhistorie, kan festivalfænomenet måske forstås som en moderne udgave af tidligere tiders kvæg- og kræmmermarkeder. Der er i hvert fald mange ligheder mellem de to former for begivenheder. Datidens markeder var lige som festivalerne uordnede samlingssteder, som med halv- eller helårige mellemrum fandt sted på en bestemt lokalitet (3). På markedet kom markeds-gæster i stort tal rejsende til fra fjern og især fra nær for at handle, men også for at opleve markedslivet med alle de begivenheder og forlystelser, det kunne byde på. For markeds-gæsterne var markedet også en 'årets fest'. Folkemindesamleren H. P. Hansen fortæller historien om en dreng fra Herning-egnen, der blev bedt om at nævne årets højtider og alvorligt svarede: »Jul, påske, pinse og Lund marked!« (4). En anden folkemindesamler H. F. Feilberg beskriver markedslivet på følgende måde:

»Markedsmøderne (...) er en afbrydelse af livets sædvanlige gang; der står ikke en alvorlig eller streng kirkebygning bag ved og holder ungdommens lystighed i tømme, der er mange samlede, der er musik og dans, der er lystighed og kommers, og der får man ligesom et pust fra en anden og større og rigere verden end den, inden for hvis område det sædvanlige daglige liv falder. Naturligvis bliver der først handlet, thi handel er vistnok også mændenes bedste adspredelse; men så bliver desuden tusinde af det daglige livs små forretninger afgjort, der spørges nyt fra slægt og venner, dødsfald, barnefødsler og bryllupper...«

At tage til marked var en yndet folkebeskæftigelse, og som centre for handel var markederne udbredte over hele Nordeuropa således også i

Värmland i Sverige, hvorfra følgende beskrivelse giver en god fornemmelse af markedsstemningen i 1800-tallet:

»Det gaar lystigt til på Broby Marked. Har man blot Penge til et Par Snapse, kan man sagtens holde Modet oppe. Men det er ikke Brændevinen alene der fremkalder Glæden; Naar Menneskene fra de en-somme Skovhytter kommer ned til Markedspladsen med dens bøl-gende Vrimmel, bliver de først forfærdede, naar de hører Larmen af den skrigende, leende Skare, men naar de kommer ind i Vrmlen, bliver de som beruset af Glæde, vilde af det brusende Markedsliv. Ganske vist handles der meget mellem saa mange Mennesker, men Handelen er dog næppe Hovedsagen. Det vigtigste er at faa en Flok gode Venner med hen til Vognene og traktere dem med Faarepølse, Klejner og Brændevin eller faa Tøsen overtalt til at tage imod en Sal-mebog og et Silkeklæde, eller gaa om og købe Markedsgaver til de smaa der hjemme.« (5).

Handel med kreaturer og varer var den primære anledning til datidens markeder. Handelen satte rammerne for begivenheden, men på markedet foregik der en lang række ting mennesker imellem, som var med til at skabe begivenheden for markedsdeltagerne. Selvom handelen kendetegnede markedet, var de fleste deltagere mindre pengestærke grupper som unge mennesker og tjenestefolk, der havde andre formål med at deltage. De kom for at omgås venner, slås med fjender, elske det modsatte køn, drive spil og handel og deltage i alt fra gudsyndelse til konkurrencer (6). På samme måde er det langt fra altid musikken, der er det vigtigste incitament for at deltage på nutidens musikfestivaler. Særligt for de mange unge deltagere har det at være sammen med venner, finde en kæreste, handle i festivalboderne, drikke øl mv. mindst ligeså stor betydning. Nutidens festival har således en række træk til fælles med datidens marked. Både markedet og festivalen er begivenheder, som for en tid sætter normaliteten ud af spil og legaliserer adfærd, der ikke kan praktiseres i hverdagen. I denne midlertidige udviskning af de sociale normer spores en historisk kontinuitet mellem markedet og festivalen som folkelige begivenheder, og man kan måske betragte musikfestivalen som en omformning af markedsbegivenheden, hvor elementer, der knyttede sig til markedet, placeres i en moderne kontekst (7).

Vækkelsernes musik

Parallellen mellem datidens markedsfester og nutidens musikfestivaler er tydelig, når man tænker på Haze over Haarum og mange af de an-

Børn er der plads til både på markedet og på festivalen: På markedet løb de rundt på pladsen og ledte efter tabte mønter og lignende skatte, på Haze over Haarum vrimer det med børn, som samler tomme flasker i poser og trækvogne. Begge steder har børn (haft) chancen for at tjene mange penge i den tid markedet/festivalen står på. (Foto: Lemvig Museum).

dre musikfestivaler, som hver sommer afholdes over hele landet. Det giver imidlertid ikke mening at indskrive Vestjysk Gospelfestival i den samme kulturhistoriske kontekst. Gospelfestivalen udløber af en anden tradition, nemlig de indremissionske vækkelser som i slutningen af 1800-tallet løb over landet og satte et præg på blandt andet Lemvig-egnen. Et centralt element i vækkelsesbølgen var vækkelsesmøderne, hvor de åndeligt vakte samledes for at høre bibelens ord. Ved disse sammenkomster spillede fællessangen en vigtig rolle. Mens vækkelsesmødernes foredrag og prædikener nemt kunne blive lidt højtravende for den jævne bondebefolkning, var fællessangen et element, som inkluderede alle deltagere og højnede forståelsen af prædikantens tale. Salmerne, som blev brugt i Indre Mission, havde ofte meget iørefaldende melodier, der stammede fra dansemusik, sømandsviser mv., hvilket var en hjælp til at huske de ofte lange salmer udenad, og som også virkede befordrende for de syngendes indlæring af det kristne budskab (8). Moderne musik har på den måde haft en plads i den indremissionske forkyndelse helt fra bevægelsens start, og den tætte forbindelse mellem musik og kristen forkyndelse, som kan opleves på gospelfestivalen, kan således følges tilbage til 1800tallets vækkelser.

Sang og musik er fortsat en vigtig del af indholdet i Indre Missions forkyndelse, hvilket gospelfestivalen er et godt eksempel på. Ligesom vækkelsens salmer er gospelmusikken bygget op omkring enkle harmonier, melodierne ligner hinanden meget, og teksterne er simple og ofte med fast omkvæd, som tilhørere hurtigt kan synge med på. Man kan derfor se det som et nyt udtryk for en gammel tanke og tradition, at gospelfestivalen blev startet i 1980'erne, hvor gospelmusikken netop blev populær i Danmark med oprettelsen af mange gospelkor i aftenskoler og lignende landet over. Gospelmusikken gør den kirkelige musik til populærmusik, der også bliver lyttet til og udøvet af mennesker uden for de kirkelige miljøer, og den bliver dermed en slags bro mellem de to verdener. Det giver derfor god mening for det missionske miljø at forsøge at bygge på denne bro, når man laver et arrangement, som har til formål at flytte foreningens arbejde ud af missionshuset og få kontakt med mennesker fra ikke-kirkelige kredse. Når festivalen kalder sig gospelfestival, må dette dog forstås i den brede betydning af ordet gospel – nemlig musik der tager udgangspunkt i de kristne evangelier. Den traditionelle amerikansk inspirerede gospelmusik var på festivalen 2003 udelukkende repræsenteret med gospelkoret Refleks, men alle optrædende gav i deres musik udtryk for et kristent livssyn.

Gospelfestival

Vestjysk Gospelfestival er en helt anden type festival end Haze over Haarum, men har det til fælles med rockfestivalen, at den er et lokalt arrangement, som tiltrækker et større publikum fra lokal- og regionalområdet til socialt samvær omkring et musikalsk program. Vestjysk Gospelfestival blev startet i Harbøre i 1981 under navnet 'Sang og Musik' og var i begyndelsen en musikalsk aften for familier, som Indre Missions Ungdom stod bag. I dag finder Vestjysk Gospelfestival sted i en sportshal i Lemvig Kultur- og Idrætscenter, hvor der er plads til omkring 1500 siddende gæster.

Gospelfestivalen, som foregår den tredje lørdag i oktober, er en koncertaften med kristne musikere og bands. Omkring kl. 18 begynder publikum at strømme til hallen, festivalens formand tager imod og byder velkommen, og der er en munter stemning i indgangen. Stolerækkerne i hallen fyldes hurtigt op; på de forreste rækker sidder engagerede efterskolehold, som tydeligvis er tændte og har glædet sig til arrangementet. Hallen emmer af forventning, der hilses og snakkes og gensynskrammes, mange publikummer kender hinanden fra det kirkelige miljø. Aftenens program byder på fire koncerter med forskellige kristne musikere og bands. Klokkerne 19 er alle publikummer på plads,

og kort efter går det første band på. Det er Silje med band, som spiller kristne popsange. Efter koncerten spørger aftenens konferencier forsangeren om, hvor hun har fået sådan en stemme fra. »Fra Gud«, siger Silje. »Godt svaret«, siger konferencieren, mens publikum klapper. Efter Silje spiller først en dansk og derefter en amerikansk solist. Begge synger og spiller guitar til egne kompositioner i country-wise stil, alle med religiøst indhold. Imellem koncerterne spiller Judy Huns-kær, en lokal konservatoriestuderende, musik for trompet og synger nyere salmer til klaverakkompagnement. Som optakt til numrene kommer de optrædende med små vidnesbyrd om deres personlige forhold til Gud. I pausen kan man købe pølser og sodavand eller kaffe og kage. Publikum strækker benene og står i små grupper og snakker. Da lyset slukkes igen, finder de hurtigt tilbage til deres pladser og er klar til næste koncert. Festivalen afsluttes af en koncert med det norske gospelkor Refleks, som på forhånd er udråbt til aftenens højdepunkt. Koret har tidligere optrådt på festivalen, og mange kender derfor musikken på forhånd. Publikum klapper i takt, mens koret marcherer ind, og under koncerten rejser mange sig og klapper og synger med. Korsangerne er klædt på til fest og giver alt, hvad de kan, så energien spredes til hele salen. Efter mange ekstranumre er gospelfestivalen slut. Konferencieren runder af og siger tak for i år, og publikum siver langsomt ud i natten, en musikalsk oplevelse rigere.

Udbredelsen af det kristne budskab

Formålet med gospelfestivalen er at formidle det kristne budskab og forny dets udtryk. For arrangørerne af gospelfestivalen er udbredelsen af det kristne budskab motivationen og drivkraften bag de mange timers frivilligt arbejde, de lægger i at få festivalen op at stå:

»Hvis det var en social foranstaltning, hvor der ikke var et budskab, så gad jeg ikke være med til det. Hvis ikke det var evangeliet, der skulle skinne igennem aftenen, så gad jeg ikke bruge så meget tid på det. Det er fordi, vi gerne vil forherlige Kristus igennem det, vi lever. Det er formålet.« (Interview med arrangør).

Det kristne budskab kommer ud til publikum både gennem musikken og gennem de introduktioner og vidnesbyrd, de optrædende kommer med mellem numrene. Gospelfestivalen lever derfor op til formålet, også selvom man har afskaffet at holde en egentlig andagt under festivalen. Formanden for festivalen fortæller:

»Vi har jo sommetider haft en appel, en mand der er kommet og sagt lidt og har bedt en bøn på festivalen. Og vi har også før startet

Sangerinden Silje er et moderne bud på en kristen syngesild, der optræder med rytmiske engelsksprogede sange. Budskabet 'I will always love you' er som taget ud af tidens popkultur, men synges til Gud i stedet for til den eneste ene. Silje er på den måde med til at flytte den kristne forkyndelse ind i den moderne ungdomskulturs regi. (Foto: Henrik Vinther Krogh/Complot).

med at bede en bøn. Det gør vi ikke mere, for godt nok er det en kristen festival, men folk skal ikke stopfodres. Det kan også godt have en negativ virkning, hvis vi er alt for missionerende.» (Interview med arrangør).

Det skal være muligt for udefrakommende at snuse til det kristne miljø på gospelfestivalen uden at føle sig afskrækket af forkyndelsen. Arrangørerne har derfor valgt at skrue ned for missionsblusset og i stedet satse på, at musikerne og musikken er forkyndende i sig selv, sådan at det kristne budskab alene formidles af de optrædende. Man forsøger således at lave en kristen festival, hvor udefrakommende kan snuse til miljøet i en 'light-version', samtidig med at de overbeviste kristne kan føle sig hjemme og blandt ligesindede.

Fornyelse af Indre Missions image

Et andet formål med gospelfestivalen består i at forbedre det indremissionske image. Gospelfestivalen skal gerne signalere, at Indre Mission har forandret sig i de ca. 125 år, der er gået, siden bevægelsen fik fodfæste på egnen. Budskabet er, at foreningen ikke (længere) er en eksklusiv kreds af hellige, som ser sort på det jordiske liv og fordøm-

mer deres ikke-frelste medmennesker. Festivalen bruges til at fortælle omverdenen, at Indre Mission i dag også kan betyde fest og glæde, og at det indremissionske miljø kan tilbyde et alternativ til den 'almindelige' ungdomskultur. Gospelfestivalen har således en mission overfor publikum både fra egne rækker og udenfor disse. Unge inden for det indremissionske miljø skal opleve, at der her er et tilbud, som kan måle sig med det, de ellers kan opleve en lørdag aften i byen, og dermed bekræfte dem i deres ståsted i det kristne fællesskab. Samtidig skal unge udenfor miljøet kunne opdage, at de kirkelige kredse også kan holde fest og lave koncerter med højt musikalsk og teknisk niveau. Formanden forklarer:

»Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi gør det for at udsprede det kristne budskab gennem sang og musik, men også at folk skal vide, at vi er ikke sådan nogen nokkefår, der ikke kan finde ud af det. At der også er populærmusik inden for den kristne genre. Derfor gør vi det. (...) Det er også for at prøve at fortælle dem, der måske ikke kommer i vores kreds normalt, at »hold op: kan kristen musik lyde så godt«? Også fordi at mange har en forestilling om det der med at være kristen, at de er nogle hængehoveder og mørke og triste at se på. Det behøves de ikke at være. De må godt være glade og se lyst på tingene, det behøver ikke at være med nedbøjet hoved. Det er formålet.« (Interview med arrangør).

På gospelfestivalen samles alle deltagere om at høre musikken, som er det centrale element i arrangementet. Vil man drikke en sodavand eller snakke med gamle venner, må man gøre det i pausen mellem koncerterne. (Foto: Lemvig Museum).

Det er derfor vigtigt at tiltrække et publikum, som ellers ikke har kontakt til kirkelige kredse, og som måske ikke har det ønskede billede af det indremissionske miljø. Ifølge arrangørernes observationer er festivalens publikum fortrinsvis fra egne rækker, men det vækker glæde, at der også kommer enkelte udenforstående:

»Et eller andet sted bliver man glad, når man ser en af dem dernede. Alle dem fra missionsholdet, dem forventer du sådan set er dernede, men dem man kender fra andre sammenhænge, som ikke kommer i kirken og missionshuset – jeg bliver da glad, når de vil gå til vores arrangement.« (Interview med arrangør).

Udtalelsen minder om bibelens lignelse om det bortløbne får og den større glæde, der bliver i himlen over én omvendt synder end over 99 retfærdige, som ikke trænger til omvendelse (9). Arrangørerne har dog ingen visioner om, at nogen skulle blive omvendt af at komme til gospelfestival, men hvis det kan ændre deres opfattelse af det indremissionske miljø, bidrager festivalen til en større forståelse og kan måske være platform for et senere bekendtskab og måske endda en vækkelse:

»Der er en marginal gruppe af publikum, som har vovet sig derned, som ikke er kirkevante. Jeg tror, at de også får en oplevelse af, at det er ikke en sekt, det kan også være noget andet end det, de tror, det er. Og hvis der bare er en eller to, der får den oplevelse, så er det fint. Det er ikke sådan noget med, at der helst skal være ti, der tror på Gud, når de går derfra, det kan ikke lade sig gøre. (...) Men hvis det åbner en dør eller afmystificerer noget, når folk senere møder det her i deres liv« ... (Interview med arrangør).

To vestjyske festivaler

Som ovenstående beskrivelser af de to festivaler har vist, har de to arrangementer ikke mange lighedstræk, ud over at de er musikalske arrangementer med lokalt udspring i Harboøre-området. Genremæssigt ligger de to arrangementer meget langt fra hinanden og er måske også lidt skeptiske overfor hinandens projekter. Men Harboøre er et lille lokalsamfund med mange relationer også på tværs af religiøs overbevisning, så Indre Mission og Haze over Haarum bestræber sig på at genere hinanden mindst muligt på trods af det spændingsforhold, som måtte være. Et eksempel herpå er spørgsmålet om at udvide rockfestivalen med en dag mere. Haze over Haarum foregik i begyndelsen kun lørdag og blev siden udvidet med fredag, men at strække festivalen til søndag, ville opfattes som en provokation, fortæller formanden for Haze over Haarum:

»Det ville være temmelig ulogisk, hvis vi nogensinde skulle ud i noget med en ekstra dag, at vi ville vælge at lægge den på en søndag. Netop fordi det er det område, det er, og så kirketid og sådan nogle ting.« (Interview med Haze over Haarum-arrangør).

At lægge festivalen i kirketiden ville være at træde det indremissionske miljø på Harbøre over tærerne, og det ønsker man ikke fra rockfestivalens side, da det vil gå ud over den gode stemning i lokalområdet samt skade naboer og arbejds- og familierelationer.

Der er dog et lille antal publikummer, som kommer på begge festivaler; en del unge mennesker fra Indre Mission i Harbøre deltager på Haze over Haarum, også selvom forældre og medlemmer af foreningen ikke alle er udelt begejstrede for festivalen:

»Det er kendt som et sted hvor man fester og turer og laver ballade, og det kan de kirkelige samfund ikke lide, og det kan jeg heller ikke selv lide. (...) man er bange for, fra de indremissionske kredse, at de unge mennesker skal gå derned. At det skal legaliseres.« (Interview med far og medlem af Indre Mission).

Nogle af de ting, som foregår på Haze over Haarum, falder ikke i tråd med de holdninger, Indre Mission står for med hensyn til alkohol og udskejelser. Ud fra et indremissionsk synspunkt er det, der foregår på Haze over Haarum en problematisk form for fællesskab.

Det historiske spor

Skønt begge kalder sig musikfestivaler, er Vestjysk Gospelfestival og Haze over Haarum meget forskellige i deres program og forløb. Den afgørende forskel ligger dog i festivalernes forskellige formål – gospelfestivalens med at udbrede det kristne budskab samt at forny sit image, og Haze over Haarums med at bringe musik til et 'musikalsk U-land', altså skabe en musikalsk begivenhed i denne del af Vestjylland (10). Hvor gospelfestivalen har sin rod i Indre Mission, er Haze over Haarum et ikke-religiøst foretagende, og de normer, der gør sig gældende på rockfestivalen, står på nogle områder i direkte opposition til de indremissionske værdier. Rockfestivalen Haze over Haarum er for mange deltagere et særligt rum, hvor hverdagens normer er ophævet eller forandret i den tid, festivalen står på, og hvor ting, man ellers ikke ville gøre, er tilladt. Festivalen ligner som beskrevet 1800-tallets kvæg- og krammarkeder, der ligeledes var begivenheder, der for deltagerne udgjorde et kærkomment og festligt afbræk i hverdagen, og som forandrede hverdagens normer for social adfærd for en tid. Med

Scenen sættes op. Når gospelfestivalen går i gang lørdag aften, har mindst 30 frivillige arbejdet hårdt i to dage for at få det hele på plads. Begge festivaler er planlagt og stablet på benene af frivillige, der bruger mange timer af deres fritid på at få de to arrangementer til at lykkes. Det frivillige arbejde er netop en af forudsætningerne for at festivalerne kan afholdes i det tyndt befolkede udkantsområde, hvor der skal trækkes mange publikummer til udefra for at få regnskabet til at løbe rundt. (Foto: Lemvig Museum).

gospelfestivalen er det nærmest det modsatte, der gør sig gældende, idet publikum under festivalen præsenteres for det kristne budskab og de normer, der knytter sig til det indremissionske miljø – f.eks. når de optrædende musikere omtaler dyder som ægteskab i en ung alder, syndsbeholdelse og bøn samt eksemplets magt i det, at man ikke kan købe alkohol på festivalen. Dette peger tilbage på 1800-tallets missionske vækkelsesmøder, hvor mødedeltagerne blev mødt med en række nye normer for social og religiøs adfærd, der adskilte sig fra de almindelige normer og satte nye krav til dem som kristne mennesker.

De to musikfestivaler afspejler væsentlige sider af Lemvigegnens kulturhistorie – en egn, der gennem de sidste århundreder har været præget af stærke folkelige bevægelser og af en deraf følgende kamp mellem åndelige og verdslige kræfter. Markedsdagens løssluppenhed og den inderlige sang for Herren får sit nutidige udtryk i de moderne musikbegivenheder. Begge festivaler er meningsfulde begivenheder for de mennesker, som deltager i dem, og de er samtidig udtryk for en tradition med dybe lokale rødder.

Noter

1 Flere kulturforskere har beskæftiget sig med festen og karnevalet som en tid, der står i opposition til hverdagen. Under festen indtræder en form for undtagelsestilstand, i hvilken hverdagens formelle regler tilsidesættes og en vis løssluppenhed er tilladt. F.eks. Peter Burke 1978, Edmund Leach 1961. 2 I 2005 er gospelfestivalen i en revideret udgave dog flyttet til december. 3 Børje Hansson 1977:272. 4 H. P. Hansen 1929:10. 5 Selma Lagerlöf: 1943:360. 6 Se note 3. 7 Det vil kræve et nærmere kulturhistorisk studie at undersøge denne postulerede sammenhæng mellem markedet og festivalen. I denne artikel vil jeg nøjes med at pege på de umiddelbare ligheder mellem de to typer begivenheder. 8 Ringgaard Lauridsen 1986:26. 9 Lukas evangeliet 15. 1-7. 10 Udtrykket er hentet fra festivalens deltagerbog 2000.

Litteratur

- Bjällesjö, Jonas 2002: The Place in Music and the Music in Place. I: *Ethnologia Scandinavica*. Vol 32.
- Burke, Peter 1978: Popular Culture in Early Modern Europe. Temple Smith. London.
- Feilberg, H. F 1952 (1889): Dansk Bondeliv. København.
- Hansen, H. P 1929: Af Lund Markeds Saga. I: *Jul i Herning*.
- Hansson, Börje 1977 (1952): Österlen: Allmoge, köpstadsfolk & kultursammanhang vid slutet av 1700-talet i sydöstra Skåne. Gidlund. Stockholm.
- Leach, Edmund 1961: Rethinking Anthropology. London.
- Lagerlöf, Selma 1943 (1891): Gösta Berlings Saga. Gyldendal.
- Ringgaard Lauridsen, Henning 1986: Folk i bevægelse. Folkelig vækkelse, politik og andelsfællesskab i Nordvestjylland. Dalhus Forlag.
- Rou Jensen; Anders 1995: Mellem drømme og drøn. Roskilde festival 25 år. Erichsen.
- Rung, Grethe 1995: Vi mødes i Roskilde: Roskilde Festival i 25 år. Roskilde Museum.

Udtrykt kildemateriale findes i Lemvig Museum arkiv.

Summary

Rock music and songs of praise:

Two West Jutland music festivals with roots in cultural history

The article describes two music festivals, each originating in Harboøre in West Jutland. »Haze over Haarum« is a rock festival that draws a large audience from all over the region. For the festival audience the music is not as important as participating in all the small things that form the festival as an event – for example trading, drinking and camping. A parallel to the rock festival in cultural history can be found in the market fairs that earlier took place regularly in West Jutland and all over northern Europe.

At the West Jutland Gospel Festival the music is at the centre. The festival has its roots in the Evangelical Lutheran environment and has the aim of spreading the Christian message through the music and through the performers' testimony to their relationship with God. There are thus clear resemblances between the gospel festival and the religious revival meetings that became common in the region in the nineteenth century. The article describes the two very different music festivals and shows how each of these events can be seen as a continuation of earlier cultural features typical of the Lemvig region.